

Smolka, Jaroslav: *Jak jsem je znal: vzpomínky na některé osobnosti hudební kultury, zejména české*, Praha: Akademie múzických umění v Praze, 2014, 193 s.

Hana Špundová

Kniha sestává z úvodního slova a dvanácti kapitol, z nichž každá pojednává o jednom umělci. Výjimkou je kapitola věnovaná třem osobnostem z jedné umělecké rodiny. Dovídáme se tedy o Ladislavu Vycpálkovi, Aloisi Hábovi, Janu Rychlíkovi, Karlu Risingerovi, Janu Klusákovi, Mirko Očadlíkovi, Karlu Ančerlovi a Janu, Markétě a Pavlu Kühnových.¹³⁷ Mírně odlišného charakteru jsou kapitoly *Poznámky o Karlu Boleslavu Jirákově*, *Recepte díla a osobnosti Zdeňka Nejedlého*, *Pozdě Fibicha haněti* a velmi krátké pojednání *Jaroslav Zich*. V závěru knihy je řazen stručný medailon Jaroslava Smolky (1933–2011) obsahující výběr z jeho díla muzikologického i skladatelského sestavený Jaromírem Havlíkem a několik fotografií ze života Jaroslava Smolky. Poznámkovým aparátem knihu vybavili editoři Petr Zvěřina a Vladimír Tichý.

V úvodu Smolka popisuje a vysvětluje pojetí této vzpomínkové knihy. Neplánoval zde uvádět ani svůj životopis, ani komentáře k vlastní hudební tvorbě. Pojednává o lidech, kteří měli největší význam pro jeho umělecký vývoj. Jak sám píše, nebojí se ani kritických postřehů, které nejsou pro memoárový žánr obvyklé. Pravda však je, že většinu „hlavních postav“ ve svých příbězích vykresluje v tom nejlepším světle – kritika a jemné ironizování činů či tvorby se dotýká spíše některých osobností, které v jeho vyprávění figurují jako „postavy vedlejší“.

Podle Smolky se kapitola o Zdeňku Nejedlém blíží odborné studii – kapitola vychází spíše ze Smolkových vzpomínek na to, jak byl Nejedlý vnímán, než z osobních setkání. Podobné nepřímé jsou i vzpomínky na K. B. Jiráka. Kapitola o Fibichovi je slovy autora „beletrie“ nějakým způsobem se opírající o skutečnosti hudebně historické. Svůj postoj

¹³⁷ Ale také se dovidáme o dalších osobnostech, které se Smolkovým vyprávěním souvisí. Jsou to například: Vítězslav Novák, Klement Slavický, Václav Dobiáš, Miloslav Kabeláč, Bohuslav Martinů, Josef Bohuslav Foerster, Milan Kuna, Eduard Hezorg, Emil Hlobil, Emil Hradecký, Karel Janeček, Zdeněk Hůla, Zdeněk Neumann, Jan Eisner, Antonín Šídlo, Jiří Chvála a další.

k dalším osobnostem Smolka vyjadřuje větou: „A už vůbec asi není nutné prozrazovat, že zvláštní potěšení mi činilo vzpomínat na osobnosti, ke kterým mě vázal osobnější vztah, zvláště tedy na přátele Jana Klusáka a Pavla Kühna, na učitele Mirko Očadlíka, nebo vztah úcty k veliké osobnosti starší generace, se kterou jsem měl to štěstí nějak spolupracovat, zejména na Ladislava Vycpálka, Karla Ančerla a Jana Kühna.“¹³⁸

Ačkoli se nejedná o odbornou publikaci, kniha má vysokou informativní hodnotu. Dovídáme se o díle, životě, charakteru a působení významných osobností české hudební kultury a také o působení, životě a charakteru Jaroslava Smolky. Přestože záměrem autora nebylo psát o sobě, jedná se o jeho příběhy související s těmito osobnostmi, a tudíž spis mnohé vypovídá i o samotném autorovi.

V textu se střídavě prolíná Smolkova muzikologická odbornost, z jejíž pozice popisuje události pro nás už hudebně historické, Smolkův osobní vztah k některým osobnostem a Smolkův subjektivní názor na některá díla a činy. Osobní příhody sice vypráví často, ale uvádí jich možná méně, než by čtenář memoárů předpokládal. V některých spisech tohoto žánru se osobní příhody vyskytují výlučně. Všechny tyto tři aspekty (muzikologická odbornost, subjektivní názor a osobní příhody) činí knihu velmi čtivou, příjemnou a zajímavou nejen pro muzikologickou veřejnost. Věcné informace autor prokládá příběhy poutavými, místy vtipnými či úsměvnými a občas až dojemnými.

Je tedy zjevné, že se z této publikace dozvíme mnoho informací o tvorbě, životě a osobnosti těchto umělců, které Jaroslav Smolka čerpal také z osobních rozhovorů a příhod. Například se dočteme o tvorbě Ladislava Vycpálka, Jana Klusáka, Aloise Háby a některých jejich kompozičních prostředcích, které Smolku zaujaly, nebo o kterých s nimi hovořil. Smolka v průběhu knihy vypráví četné zážitky z nahrávání v Gramofonových závodech (pozdějším Supraphonu) s Karlem Ančerlem a jinými a také popisuje svou práci na některých muzikologických spisech. Čtenáři v knize najdou i mnohá doporučení a odkazy na související odborné publikace Jaroslava Smolky i dalších významných autorů.

Smolka erudovaně popisuje Jirákovu hudebně teoretickou a publicistickou tvorbu a organizační činnost. Vyzdvihuje jeho schopnost obklopit se vynikajícími spolupracovníky. Ovšem rozebírá zde i Jirákovy charakterové rysy, kterými sám sobě i své tvorbě ubližoval. Dále Smolka poukazuje na současné opomíjení osobnosti Zdeňka Nejedlého. Jeho osud označuje za poučný z mnoha hledisek a vybízí k soustavnějšímu bádání v oblasti recepcí a reflexe díla této kontroverzní postavy české muzikologie.

Obsáhlou a informacemi překypující částí je kapitola *Jan, Markéta, Pavel Kühnovi a jejich sbory*. Touto kapitolou se autor alespoň částečně snaží nahradit stejnojmennou monografii, kterou se chystal napsat, ale k jejíž realizaci nedošlo.

Ediční poznámka uvádí, že texty Jaroslava Smolky zůstaly téměř nezměněny. Jediným větším edičním zásahem do koncepce spisu bylo přesunutí kapitoly o Zdeňku Fibichovi na závěr Smolkova vyprávění, jelikož se svým humorným laděním vymyká z celkového rázu publikace. Zprvu jsem se s tímto zásahem neztotožňovala, neboť zejména v této kapitole se projevuje Smolkovo literární nadání a bohatá fantazie, a jestliže se Smolkovi

¹³⁸ Smolka, J.: *Jak jsem je znal*, Praha 2014, s. 10.

jevila kapitola o Fibichovi uprostřed knihy jako vhodná vsuvka na odlehčenou, mohla se jí bez obav stát. Původně poslední kapitola o Kühnových a jejich sborech by byla krásnou tečkou plnou nosných informací, životních příběhů a patřičného osobního zaujetí. Ovšem pravdou je, že pojednání o Fibichovi se nachází v rámci zcela jiného literárního žánru, a proto má publikace extrémně zdařilé tečky dvě.